

KRAJINA V ZADÁNÍ ÚZEMNÍHO PLÁNU
Ing. Radmila Fingerová, Ing. arch. Hana Špalková

METODIKA ZADÁVÁNÍ ÚZEMNÍCH PLÁNŮ
PROGRAMOVÝ PROJEKT HL.MP 2013 - 15
SKHP 201211223/MHMPP05SMPIF

PROGRAM VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY
„VZTAH ROZVOJE MĚST A PŘÍPRAVY ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE“

POZN. TEXT UPRAVEN PRO POTŘEBY TKZ 1, KA 1
151124_RF

Anotace

Práce se zabývá tématem zadání územního plánu z pohledu krajiny a to krajiny v nezastavěném území obce (extravilánu) a krajiny v zastavěném území obce (intravilánu). Vysvětluje důvod rozdělení tématu krajiny do dvou výše uvedených částí. Definuje stávající problémy a hledá řešení v rámci stávajícího územního plánu a jeho vyhlášek s tím, že navrhuje dílčí úpravy. Pro extravilán je využíván stávající nástroj „koncepce uspořádání krajiny“. Pro intravilán je to „systém sídelní zeleně“, který je součástí urbanistické koncepce. Vzhledem k tomu, že územní plán je nástrojem hledání shody mezi mnoha různými zájmy a musí mu rozumět především obyvatelé obce, pro které je zpracováván, je důraz kladen na srozumitelnost myšlenky, grafického zpracování i textu.

Klíčová slova

Krajina, intravilán, extravilán, krajinný plán, územní plán, urbanistická koncepce, systém sídelní zeleně, koncepce uspořádání krajiny, zelená infrastruktura, lineární parky, zahrádkářské (zahradní) osady (kolonie)

Obsah :

1. Úvod
2. Vymezení v rámci výzkumu
3. Formulace hlavních témat a cílů
4. Metoda a postup zpracování
5. Vlastní výzkumná práce
- 5.1 Stávající problémy územního plánování
- 5.2 Význam slova krajina (intravilán a extravilán obce)
Zelená infrastruktura (Green infrastructure) – program Evropské unie
6. Extravilán obce / volná krajina
- 6.1 Zdůvodnění ochrany extravilánu
- 6.2 Formy plánování extravilánu
- 6.3 Problémy při plánování extravilánu
- 6.4 Krajinářská hodnocení v minulosti - územní průměty krajiny
- 6.5 Krajinový plán a koncepce uspořádání krajiny
- 6.6 ÚSES
- 6.7 Strategický plán obce
- 6.8 Závěr části extravilán / volná krajina
7. Intravilán
- 7.1 Význam zeleně
- 7.2 Systém sídelní zeleně a územní systém ekologické stability (ÚSES)
- 7.3 Základní lineární prvky systému sídelní zeleně
- 7.4. Plošné prvky velkého, středního a malého měřítka
- 7.4.1 Plošné prvky velkého měřítka
- 7.4.2 Plošné prvky středního měřítka
- 7.4.3 Plošné prvky malého měřítka
- 7.5 Soukromé zahrady jako součást systému sídelní zeleně
- 7.6 Zahradní osady jako součást systému sídelní zeleně
- 7.7 Sídlíštní zeleň jako součást systému sídelní zeleně
- 7.8 Lineární parky jako součást systému sídelní zeleně
- 7.9 Stromořadí, skupiny stromů, solitérní stromy
8. Závěry a doporučení
9. Prameny a literatura
10. Přílohy

1. Úvod

Návrh územního plánu dle stávajícího zákona představuje příležitost systémově koordinovat řešení sídelní zeleně v rámci urbanistické koncepce s řešením koncepce uspořádání krajiny a řešením infrastruktury. Územní plán, jako jediný typ dokumentace umožňuje plánovat celé katastrální území sídla celistvě. Přesto v soudobé praxi územní plány nevedou ke tvorbě krásných a udržitelných sídel.

2. Formulace hlavních témat a cílů

Hlavním cílem je hledání nejefektivnějšího způsobu jak s krajinou v územních plánech pracovat. V předkládané práci hledáme odpovědi na následující otázky: Je v koncepční práci při tvorbě územního plánu věnována dostatečná pozornost nezastavěným (stav) a nezastavitelným (návrh) plochám uvnitř sídla a jejich významu pro život obyvatel? Je věnována dostatečná pozornost území volné krajiny - extravilánu a nejsou dlouholeté tendence vytvářet tzv. krajinné plány projevem nedostatečné pozornosti věnované volné krajině? Nemělo by i dnes, stejně jako za první republiky, začít plánování města základní úvahou o tom jak stávající přírodní podmínky využijeme pro tvorbu zdravého, bezpečného a krásného města a to naplánováním toho, co z přírody a krajiny má být zachováno? Jaká jsou nová témata územního plánu týkající se krajiny?

3. Stávající problémy krajiny v územním plánování:

3.1 Problémy společnosti:

- chybí obecné povědomí, že krajina má hodnotu, že je to významná součást života obyvatel, že jde o jeden z pilířů národní identity
- chybí politické povědomí hodnoty krajiny u řídicích politických orgánů
- chybí spolupráce jednotlivých resortů
- neschopnost dohody na společných hodnotách a neochota se případné společné dohodě podřídit
- prodej obecních pozemků – obce často rozprodaly své pozemky a tato skutečnost výrazně ovlivňuje schopnost spravovat své území
- myšlení „tady a teď“ bez přesahu do minulosti a budoucnosti

3.2 Problémy profesní:

- přemíra vzájemně protichůdných zákonů a vyhlášek
- přeceňování práce s daty, podceňování terénního průzkumu
- projektování „od stolu“ bez znalosti „terénu“ a zvažování souvislostí (zpracovatel přebírá územně analytické podklady místo důkladných vlastních průzkumů)
- snaha řešit všechny problémy dle metodik bez vlastního odborného úsudku

- neochota spíše však za daných podmínek nemožnost převzít odpovědnost za individuální nebo kolektivní odborné rozhodnutí
- špatná komunikace s jinými odborníky, s politiky a s veřejností
- nevyužívání stávajících nástrojů definovaných v zákoně 183/2006 Sb., konkrétně vypracování systému sídelní zeleně v rámci urbanistické koncepce pro zastavěné území, koncepce uspořádání krajiny pro volnou krajinu, často pouze formální zpracování územního systému ekologické stability
- nesrozumitelnost myšlenky, grafického vyjádření, odborné terminologie
- výběrová řízení na zhotovitele územních plánů s jediným kritériem nejnižší ceny, které vede k tomu, že v pracovních týmech nejsou krajinářští architekti a další profese

4. Význam slova „krajina“ a propojení volné krajiny (extravilánu) a sídelní krajiny (intravilánu)

Evropská úmluva o krajině, kterou Česká republika přijala Usnesením vlády České republiky ze dne 30. října 2002 č. 1049 definuje krajinu jako část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů. Tato úmluva zdůrazňuje, že předmětem jejího zájmu je, a tedy svou hodnotu má, každá krajina, tedy nejen kulturně či přírodně významná a harmonická, ale i urbanizovaná, příměstská nebo devastovaná. Dále Evropská úmluva říká, že podstatnou roli v rozhodování o podobě krajiny (jejích „cílových charakteristikách“) nemají mít jen experti, ale také lidé, kteří v ní žijí a kteří ji užívají.

Definice krajiny dle EUOK je pro evropské státy, které k ní přistoupily nad všemi ostatními odbornými definicemi.

Problém nastává v tom, že různé evropské národy díky odlišným přírodním podmínkám a životním zvyklostem prožívají krajinu odlišným způsobem. Země jižní Evropy jako například Řecko, Itálie již v dávné historii vnímaly krajinu jinak než národy střední a severní Evropy, Na jihu Evropy byl vždy úzký vztah mezi stavbou, krajinou a lidmi. Stavby byly součástí krajiny, vyrůstaly z ní. Krajina byla něco samozřejmého, v čem lidé od nepaměti žili. Lidé tam vždy byli součástí krajiny. Ve střední a severní Evropě byla krajina vnímána jako to, co je mimo zastavěné území obce. Město bylo bezpečné, od krajiny oddělené, krajina byla vzdálená, nebezpečná, byla „na kraji“. Krajina byla nezastavěné území.

Přestože žijeme v globální době a velmi rychle se přizpůsobuje veškerému technickému pokroku, vnímání krajiny je podivuhodně stabilní a pro občana České republiky, neznajícího Evropskou úmluvu o krajině je výraz krajina stále pouze tím, co je mimo zastavěné území obce. S tím je nutné při projednávání územního plánu počítat a vždy vysvětlovat použitou terminologii.

Územní plán dle stávajícího stavebního zákona má řešit celé správní území obce. Krajina je dle Evropské úmluvy o krajině jen jedna. Její dělení v této práci na intravilán a extravilán má tedy jediný důvod a tím je srozumitelnost. Druhý praktický důvod tohoto rozdělení je šířka tématu, jiné charakteristiky i některé odlišné nástroje využívané pro plánování intravilánu a extravilánu obce.

Propojení volné krajiny (extravilánu) a sídelní krajiny (intravilánu):

Extravilán a intravilán je propojen liniemi vodních toků, které se svým bezprostředním okolím patří od dávných dob do současnosti mezi základní linie utvářející charakter krajiny. Zároveň je často propojen plochami zeleně velkého měřítka, které pronikají z volné krajiny do sídla. V současné době také Evropská unie podporuje plánování a realizaci tzv. „Zelené infrastruktury“, tj. linií a ploch zeleně jak v intravilánu, tak v extravilánu obce.

Zelená infrastruktura (Green Infrastructure) program Evropské unie

Evropská unie má 75 % svého území urbanizovaného a tento trend pokračuje. V souvislosti s rychlým zvyšováním zpevněných ploch se snižuje počet rostlinných a živočišných druhů, mizí orná půda a snižuje se schopnost krajiny zadržovat vodu. Zároveň se výrazně zvyšuje počet mimořádných přírodních katastrof - povodní, dlouhotrvajícího sucha nebo naopak intenzivních dešťových srážek. To má čím dál větší negativní dopady na obyvatele celé Evropy - na jejich zdraví a bezpečí.

To je důvod několika zásadních činů Evropské unie. Nejprve to byla snaha zvýšit povědomí o hodnotě krajiny, nutnosti zapojit do péče o krajinu obyvatele, kteří v ní žijí. K tomu slouží Evropská úmluva o krajině. Nutnost pečovat o ohrožené živočišné a rostlinné druhy a o ochranu jejich stanovišť zajišťuje program nazvaný NATURA 2000. Na území Evropské unie je takto chráněno 18% území. Přesto je 30 % území Evropské unie velmi silně fragmentováno, to znamená, že v takto velkém území jsou sice izolované plochy zeleně, ale nejsou propojeny, což má negativní dopad na existenci živočichů, rostlin, ale i na kvalitu života lidí.

Od devadesátých let 20. století se hovoří o „Zeleném propojení - Green infrastructure“. Ale až v roce 2011 se začaly připravovat za finanční podpory Evropské unie první projekty naplňující tento program. Základní myšlenkou je vytváření propojené sítě zelených ploch a koridorů, která plní funkce, ekologické, ekonomické i sociální.

Důraz je kladen právě na prostorové propojení a plnění několika funkcí najednou. Plochy zeleně jsou potřebné nejen pro živočichy, rostliny, ale zlepšují kvalitu ovzduší, ve městech výrazně snižují přehřívání zpevněných povrchů, umožňují rekreaci obyvatel a výrazně působí na kvalitu života a zdraví lidí.

V České republice není koncept zelené infrastruktury něčím novým. Naopak máme velice dobrý základ, který nám řada jiných zemí může závidět. A tak nezačínáme od nuly, ale můžeme tento systém vhodně začlenit do již existujících systémů při tvorbě územních plánů.

Již od roku 1992 je z iniciativy Igora Míchala a jeho kolegů a za tehdejší výrazné politické podpory ministra Ivana Dejmala do zákona o životním prostředí začleněna tvorba systémů ekologické stability, které jsou následně povinnou součástí územních plánů. Skvělá myšlenka ochránit část území před zastavěním s cílem zachovat, případně zvyšovat biodiverzitu, ale naráží při své realizaci na mnoho problémů. Je nutné vyřešit majetkové vztahy k pozemkům a to ve volné

krajině (extravilánu) lze pouze tam, kde se zpracovávají komplexní pozemkové úpravy, což je velmi účinný nástroj Ministerstva zemědělství, v rámci kterého se zpracovává tzv. plán společných zařízení, kdy lze navrhovat a realizovat výsadbu zeleně, vybudování vodních nádrží atd. Zároveň je nutno dořešit finanční kompenzace těm vlastníkům, kteří jsou vymezením územního systému ekologické stability omezeni v nakládání se svým majetkem.

V zastavěném území (intravilánu) máme v rámci tvorby územních plánů zase nástroj, který má řešit systém (strukturu) sídelní zeleně v rámci urbanistické koncepce, která je součástí tvorby územního plánu. Již z názvu je zřejmé, že i v tomto případě jde o propojenou strukturu zeleně, nikoliv o izolované plochy veřejné zeleně.

Územní plán umožňuje najít shodu na tvorbě krajiny v rámci platné legislativy. Ale právě evropská iniciativa Zelené infrastruktury může v naší zemi napomoci k jejich lepšímu využívání. Tyto systémy nemohou plnit pouze ekologické funkce, ale je nutné využívat navržené struktury také pro zdravější a kvalitnější život lidí, který zahrnuje nejen možnost rekreačního využití této zelené infrastruktury. Jde také o zvýšení bezpečí života lidí. Promyšlenými návrhy založenými na důkladné znalosti místa lze přispět také ke snížení rizika podvodní. Toho lze dosáhnout pokud při zpracovávání územních plánů, které řeší celé správní území obce, tedy intravilán i extravilán jako jeden neoddělitelný celek, budou spolupracovat odborníci různých profesí.

V uskutečňování programu Zelené infrastruktury má v České republice významnou roli Česká komora architektů, která uděluje autorizaci architektům, urbanistům/územním plánovačům a krajinářským architektům, tedy těm odborníkům, kteří jsou odpovědní za tvorbu územních plánů, tedy za celistvou tvorbu území naší země.

Stávající situaci je třeba upravit tak, aby při výběrových řízeních na zpracování tohoto nejvýznamnějšího dokumentu, který jediný dokáže koordinovat různé zájmy v území, nebyla hlavním kritériem cena. Právě cena projektové dokumentace limituje účast dalších odborníků, kteří se na tvorbě územního plánu musí podílet, aby tento zásadní plánovací dokument dokázal splnit všechny požadované cíle.

Stručně shrnuto „Zelená infrastruktura – Green infrastructure“ je evropský program jehož cílem je vyčlenit část území, které je vhodné proměnit v prostor, v kterém díky širokému mezioborového přístupu a vzájemné dohodě a za účasti obyvatel dojde k zachování nebo zvýšení biodiverzity, zvýšení retenční kapacity území, zkvalitnění života lidí a posílení jejich zdraví a bezpečí.

5. Volná krajina /extravilán

5.1. Zdůvodnění ochrany

Volná, nezastavěná krajina je nezbytná nejen z důvodů pragmatických jako je zajištění potravinové soběstačnosti, zajištění retenční kapacity území, ale i z důvodů mnohem méně prokazatelných, jako je význam vnímání sounáležitosti

člověka s krajinou. Krajina je důležitá pro každého člověka. V České republice je tento vztah posílen také historickým vývojem. Již od doby národního obrození se krajina stává tím, s čím se lidé dokáží identifikovat. Dá se říci, že láska k české krajině je v nás hluboce zakořeněna.

Zvláštní omezitelnost s nakládáním (zastavováním) volné krajiny v České republice je dána také přírodními podmínkami. Ve své přírodní podstatě dané geologicky, reliéfem a hydrologickými poměry má celá naše krajina malé a střední měřítko. **Jako jedna z mála zemí světa nemáme přírodní prvky velkého měřítka (moře, velehory, atd). Chybí nám tedy velkolepost volné nezastavitelné plochy, chybí nám volný horizont nebo mohutná velebnost hor. Krása naší země je v její rozmanitosti, v jejím menším „lidském“ měřítku. Můžeme ji lépe přetvářet k obrazu svému, ale také snadněji a rychleji zničit.**

5.2 Formy plánování

Ve volné krajině /extravilánu máme k dispozici mimo územní plánování, které je celoplošné, další formy plánování. Tyto dokumenty mají své úzce rezortní priority a přístupy. Postrádají vzájemné propojení a vztah k širším souvislostem při navrhování změn v krajině.

Komplexní pozemkové úpravy navrhují uspořádání majetkoprávních vztahů a přístupu k zemědělským pozemkům a také umožňují tvorbu krajiny v rámci "plánu společných zařízení". Hospodářská úprava lesů a lesní hospodářský plán určuje cíle a způsob hospodaření v lesích. Plán péče o zvláště chráněná území stanovuje zásady a opatření pro ochranu rostlin a živočichů, vzhled krajiny, ekologické limity osídlení, dopravy, turistiky a hospodaření. Dalším systémem plánování jsou Plány ochrany povodí. Revitalizace vodních toků zajišťují obnovu přirozeného a přírodě blízkého stavu vodních prvků. Program obnovy venkova řeší revitalizaci venkovského prostoru v souladu s principy ochrany přírody a krajiny. Krajinotvorné programy Ministerstva životního prostředí mají různé cíle jako je zakládání a obnova biotopů na zemědělské půdě, návrat rozptýlené zeleně do krajiny, podpora ekologické stability krajiny, zakládání biotopů pro klíčové druhy, zvýšení estetických kvalit krajiny, atd.

5.3 Problémy při plánování ve volné krajině :

- chybí strategie (vize) sídla a srozumitelný plán jako podklad pro rozhodování
- malá retenční kapacita území (povodně)
- rozšiřování zástavby do volné krajiny a ničení zemědělského půdního fondu
- zaniklé cesty (snížená prostupnost krajiny)
- ztráta nebo zarůstání dominant krajiny (ztráta identity a čitelnosti)
- ekonomické zájmy zemědělců podporované dotačním systémem, nikoliv dlouhodobým zájmem odpovědné péče o ornou půdu

5.4 Krajinářská hodnocení v minulosti – územní průměty

Snaha vypracovat krajinářské hodnocení má u nás dlouhou tradici. Nejvýznamnější počín je vypracování Územních průmětů významných prvků krajiny zpracovaný Ing. Stanislavem Muranským (1911-1990) a PhDr. Pavlem Naumanem (1907-1976). Oba autoři vypracovali dvanáct verzí Metodiky krajinářského hodnocení na základě integrity ekologických a estetických hodnot území. Za 8 let zpracovali všech tehdejších 77 okresů.

V 70. letech minulého století vyhotovili atlas 30 map bývalých krajů 1 : 200 000 s textovou a tabulkovou částí. Pro 56 okresů z původních 77 lze pracovní originály map krajinářského hodnocení v měřítku 1 : 50 000 a lze je studovat v archívu AOPK. Tento rozsáhlý materiál pořídil Terplan – Státní ústav pro územní plánování pro tehdejší Ministerstvo kultury - pracoviště památkové péče a ochrany přírody. Autoři našli způsob jak na uvedené měřítkové úrovni krajinu podle zvolených jednoznačně definovaných charakteristik zmapovat exaktně kvantifikujícím a kontrolovatelným způsobem. Materiál použily některé okresy pro vyhlášení přírodních parků. Toto krajinářské hodnocení okresů ČR se po opravách stalo součástí některých územních plánů v podobě tzv. zón zvýšené péče o krajinu a to před i po roce 1989. Zóny zvýšené péče o krajinu – Ekologický generel ČSR 1986. Zóny vymezovala pro jednotlivé okresy krajská urbanistická pracoviště na základě bilance významných krajinných prvků přírodního a kulturního rázu složkami ochrany přírody a památkové péče. Toto hodnocení bylo založeno na důkladném terénním průzkumu a má velkou informační hodnotu i v dnešní době.

5.5 Krajinový plán a koncepce uspořádání krajiny

Odborná veřejnost již od roku 1999 diskutuje o nezbytnosti krajinového plánu. O jeho náplni, rozsahu, závaznosti krajinového plánu se vedou diskuse mezi MMR, MŽP, ČKA, ČSKI, Výzkumným ústavem Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví a Mendelovou zemědělskou a lesnickou univerzitou v Brně.

V rámci České komory architektů byl v minulém roce zpracován standard základních a zvláštních profesních výkonů při zpracování a projednání krajinového plánu z toho důvodu, že současná praxe ve využití krajině-plánovacích metod vede často i k tomu, že výsledky získané jednou metodou lze snadno zpochybnit jinými výsledky, získanými jinou metodou. Tyto standardy jsou zatím v pracovní verzi a ještě nemají vstupní preambuli s objasněním postavení a obsahu krajinového plánu v legislativě.

V současnosti se jeví jako nejvhodnější zařazení krajinového plánu jako nezbytného oborového podkladu, na základě kterého by bylo zpracováno zadání územního plánu a následně návrh územního plánu, který by se zabýval krajinou komplexně.

Obsah textové i grafické části je třeba vždy přizpůsobit místní situaci a vycházet z důkladných terénních průzkumů.

Textová i grafická část musí být srozumitelná i laické veřejnosti. Krajinový ráz lze například dokumentovat jednoduchými skicami s vysvětlením, v čem je hodnota dané krajiny. Lidé, kteří v daném místě žijí, musí rozumět tomu, v čem je krása jejich krajiny.

Z praktického hlediska je zásadní omezení vodní a větrné eroze, rozšíření cestní sítě (zemědělské, rekreační), výsadba stromořadí podél cest, případně zakládání nových vodních ploch. Z hlediska tvorby územního plánu a následných dokumentací i praktického života je důležité vymezení území, která se mají chránit, která se mají dotvářet a která vyžadují změnu.

Z hlediska péče o přírodu a krajinu v řešeném území musí být v rozsahu přiměřeném složitosti a velikosti území a způsobům jeho využití součástí dokumentace zejména vymezení územního systému ekologické stability včetně interakčních prvků v širších souvislostech a vazbách (rekreace, zvýšení retenční kapacity území tj. jeho využití také pro zdravý a bezpečný život obyvatel). Dále hranice, rozsah a charakter chráněných území a jejich ochranných pásem, významných krajinných prvků, přírodní zdroje a jejich ochranná pásma, ochranná pásma vodních zdrojů, ochrana zemědělského půdního fondu.

5.6 Územní systém ekologické stability

V současnosti je většinou součástí územních plánů pouze územní systém ekologické stability (povinná součást obecně závazných regulativů územně plánovací dokumentace). V zákoně č. 218/1997 o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech je uveden mezi náležitostmi návrhu. Z části je i v prováděcích předpisech zákona č. 289/1995 Sb, o lesích a vyhl. MZe č. 83/1996 Sb.

Cílem územních systémů ekologické stability (ÚSES) je vymezení a následně hájit území pro nezbytný rozsah biocenter a biokoridorů a interakčních prvků, tj. zajištění ekologické stability krajiny. Z hlediska projekční přípravy je celá Česká republika pokryta návrhy ÚSES všech kategorií. Jsou již vymezeny nadregionální, regionální, lokální biocentra a biokoridory a to funkční, částečně funkční, nefunkční. Většinou však pouze na úrovni generelu, tj. základního vymezení, proto je nezbytné jejich zpřesňování v rámci územně plánovací dokumentace, KPÚ, i lesnických plánovacích dokumentů. U reálně existujících prvků ÚSES jde o uchování současného stavu. U plánovaných ÚSES nejsou zakládání a následná péče zatím zcela vyřešeny. Především jde o postupy, kdy je ÚSES navržen na soukromých pozemcích a vlastník pozemku s jeho realizací nesouhlasí.

Metodika USES byla vypracována v roce 1992. Pro skladebné prvky ÚSES se využívají stávající toky, lesní systémy a další přírodní prvky. Pro stávající situaci je nezbytné využít tohoto zákonem daného principu ochrany přírody zaměřeného na ochranu prostoru s cílem zajistit ekologické funkce krajiny, také jako základního pilíře systému sídelní zeleně, jejímž cílem je i zvyšování kvality života obyvatel a koncepce uspořádání krajiny, která by zahrnovala při tvorbě krajiny všechny aspekty (ekologické, ekonomické, sociální). Vyžadovalo by to úpravu metodiky ÚSES.

Metodiky mají přispět ke standardnímu způsobu navrhování. V praxi to však velmi často znamená, že je zcela důsledně dodržena metodika, ale vytrácí se individuální přístup, který jediný může reagovat na velkou rozmanitost české krajiny.

Pro vlastní zpřesňování generelů ÚSES je třeba vycházet ze znalosti místa a důkladného terénního průzkumu při zohlednění i dalších aspektů, nejen pouze hledisek ochrany přírody. Důležité je respektování nebo dořešení majetkových vztahů k pozemkům, na kterých je tento systém vymezen (systém výměn a

finančních náhrad, respektování soukromého vlastnictví). Širší a svobodnější využívání tohoto v době svého vzniku velmi prozíravě zákonem ustanoveného nástroje, může velmi dobře sloužit, pokud bude navrhován se znalostí terénu a individuálních potřeb obce a jejích obyvatel, tak jak je požadováno v rámci evropského programu „Zelené infrastruktury“.

5.7 Strategický plán obce

Dalším dokumentem, který lze úspěšně využít při tvorbě zadání územního plánu je strategický plán obce, o jehož pořízení se rozhoduje obec a který hradí ze svých finančních zdrojů. Dle metodického doporučení Ministerstva životního prostředí z roku 2008 tento nepovinný dokument obsahuje:

- vymezení hodnoty krajiny, specifikuje jejich stav, úlohu v systému krajiny a podmínky pro jejich kvalitativní změny; v součinnosti se zainteresovanými občany a ostatními uživateli krajiny stanoví prioritní hodnoty krajiny, stanoví typologii krajiny obce
- vymezuje potenciál ohrožení hodnot krajiny předpokládanými vlivy klimatických změn
- navrhuje cílový stav krajiny
- navrhuje změny způsobu využívání krajiny v zájmu ochrany a posilování hodnot krajiny včetně způsobu jejich ochrany před vlivy potenciálních klimatických změn; změny využívání krajiny navrhuje s přihlédnutím k zájmům občanů a ostatních uživatelů krajiny
- odůvodňuje navrhované změny a specifikuje důsledky jejich neprovedení,
- navrhuje postupy, způsoby a pořadí realizace navrhovaných změn využívání krajiny a doporučuje realizátory změn
- stanoví zadávací podmínky (kritéria) pro konkretizaci změn využívání krajiny, které lze realizovat prostřednictvím územního plánování nebo jiných územně orientovaných plánovacích dokumentů
- navrhuje indikátory pro sledování efektů navrhovaných změn využívání krajiny

Strategický plán by tedy byl velmi kvalitním podkladem pro zadání územního plánu. V praxi je problémem jeho nezávaznost a kvalita zpracování těchto plánů. Strategické plány jsou velmi často zcela obecné a pro daný účel nevyužitelné.

5.8 Závěr části volná krajina

Ze zkušeností s územními systémy ekologické stability i strategickými plány obcí vyplývá, že hlavní problém je v konkrétním zpracování, které nelze svázat jednotnou metodikou. Rozmanitost přírodních podmínek i rychlost životních změn vyžaduje individuální, mezioborové posouzení založené na důkladné znalosti místní situace.

Je zřejmé, že za stávající situace je žádoucí využít systému územního plánování, které má teoretické předpoklady být výsledkem demokratické shody na hodnotách a prioritách řešeného území za účasti obyvatel, kteří v území žijí.

Krajinný plán jako závazný podklad, který zadání územního plánu bude předcházet musí být srozumitelný i laické veřejnosti, protože jeho smyslem je dohoda na zásadních principech ochrany, tvorby a přeměny území.

Územní plán by v rámci koncepce uspořádání krajiny měl především zajistit:

- zvýšení retenční kapacity krajiny - bezpečí
- zachování zemědělské půdy - potravinová soběstačnost
- zvýšení prostupnosti krajiny – rekreace
- zachování nebo zvýšení biodiverzity - ekologie
- zachování (zvýšení) jedinečnosti krajiny – krása

V nezastavěném území je praktické území rozdělit na 3. kategorie:

- a) území, které vyžaduje ochranu (CHKO, VKP, PP, atd.)
- b) území, které vyžaduje tvorbu
- c) území, které vyžaduje zásadní přeměnu (skládky, brownfields, atd)

Prováděcím dokumentem ve volné krajině/extravilánu se na zemědělské půdě mohou stát komplexní pozemkové úpravy, které v rámci tzv. návrhu společných zařízení mohou převzít a dopracovat návrhy týkající se zvýšení retenční kapacity území, průchodnosti území, případně další návrhy (tvorba nových vodních ploch, atd, výsadba stromořadí, rozptýlené zeleně, skupin a solitérních stromů ve volné krajině). Tam kde nebudou komplexní pozemkové úpravy prováděny je realizace jakýchkoliv opatření v extravilánu obce minimální z důvodu vlastnických vztahů. Obce většinou již nevlastní pozemky, na kterých by bylo možné tyto úpravy uskutečnit.

Nutno navrhnout navazující legislativu, tj. finanční náhrady těm, kteří jsou návrhem územního plánu omezeni na svých právech, například při návržení systému ÚSES přes soukromé pozemky.

Kvalifikačním požadavkem na zpracování územního plánu musí být také autorizace udělovaná ČKA pro obor krajinářská architektura.. V týmu je nezbytné mít další odborníky, vždy dle dané situace konkrétního řešeného území.

6. Intravilán obce

Stávající legislativa (zákon č. 183/2006 Sb. O územním plánování a stavebním řádu prostřednictvím vyhlášky č. 500/2006 Sb. Obsah územního plánu v příloze č. 7, odst. b) až e) ustanovuje, že součástí textu výrokové části územního plánu jsou koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje jeho hodnot, **urbanistická koncepce, včetně vymezení zastavitelných ploch, ploch přestavby a systému sídelní zeleně.**

6.1 Význam zeleně a požadavky obyvatel na zdravou, bezpečnou a krásnou obec

Zeleň má mnoho významů, které se násobí, pokud jde o systém nikoliv pouze o izolované plochy zeleně. Význam zeleně:

- mikroklimatický a zdravotní - snižuje teplotu, prašnost, hluk, ovlivňuje proudění větru atd.
- estetický - spoluutváří obraz sídla (viz veduty)
- urbanistický spoluutváří osnovu sídla (důležité pro orientaci)
- ekologický - umožňuje život různým druhům živočichů (viz ÚSES), zvyšuje retenční kapacitu území
- psychologický - zkvalitňuje život člověka ve městě

Požadavky obyvatel na zdravou, bezpečnou a krásnou obec :

- ochrana před povodněmi (méně nepropustných povrchů, nezastavěné nivy)
- prostor pro rekreaci (kvalitní plochy zeleně v dosažitelné vzdálenosti)
- podmínky pro zdravý životní styl - možnost pohybovat se po městě pěšky nebo na kole, nejen cíleně při sportování, ale i při každodenních cestách do práce (propojená síť pěších a cyklistických tras)
- možnost pěstování vlastní zeleniny a ovoce (zahradkářské osady - správně umístěné v organismu města, jejich kvalitní urbanistické a architektonické řešení)

Další důležité požadavky:

- nezastavování horizontu, ochrana volného prostoru v okolí významných dominant
- ochrana některých významných ještě nezastavěných „přírodních“ území ve městě před zástavbou

6.2. Systém sídelní zeleně a ÚSES

Konkrétní návrh vždy vychází z přírodních podmínek obce. Právě přírodní podmínky (geomorfologie krajiny) měly zásadní vliv na její utváření. Systém sídelní zeleně propojuje nejen plochy uvnitř sídla, ale zároveň je propojen s okolní krajinou, kde je toto téma řešeno v rámci celkové koncepce uspořádání krajiny.

Hlavní částí systému zeleně jsou lineární plochy kolem vodních toků a dále tři velikostní kategorie ploch zeleně. Cílem je vytvářet propojenou síť, tak aby bylo lákavé procházet sídlem pěšky nebo využívat kolo tam, kde je to vhodné.

Nejen přírodní podmínky, ale i rozloha obce ovlivňuje rozvržení sídelní zeleně. Obyvatelé velkých měst mají příliš daleko na jeho okraj a tedy i do volné krajiny. Z toho důvodu je nutné navrhovat více ploch zeleně přímo ve městě.

V rámci územního plánu se v zastavěném území obce vymezují nezastavitelná území pro ochranu přírodních hodnot a systém územní stability. Vzhledem k omezeným prostorovým možnostem i ekonomice údržby se ochrana přírodních hodnot musí stát součástí systému sídelní zeleně a sloužit i pro rekreaci obyvatel, tak jak je v rámci EU požadováno od systému „Zelené infrastruktury“.

Při vymezování a vytváření této přírodní struktury je vždy nutné vycházet z podmínek místa a jeho důkladné znalosti.

6.3 Základní lineární prvky systému sídelní zeleně

Lze stručně definovat, že řeka, její přítoky a nejbližší okolí těchto vodních toků tvoří základní lineární osu systému sídelní zeleně. Tato základní linie, přesněji plochy podél vodních toků, musí být obyvatelům města přístupné a dobře prostupné, nezastavěné. Jednoduše řečeno řeky potřebují volnost, to samo o sobě je prvním předpokladem ochrany před povodněmi. Zvláštní péči si zasluhují tak výjimečné přírodní prvky jako jsou například ostrovy. (Př. pražské ostrovy na Vltavě jsou jedinečnou hodnotou i když nejsou zákonem chráněny. Chránit je jako volný prostor však může územní plán).

6.4 Plošné prvky velkého, středního a malého měřítka

Každé město kromě lineárních prvků systému sídelní zeleně dále potřebuje nezastavěné území (plochy) tří základních měřítek (velikostí). Rozložení ploch velkého a středního měřítka je závislé především na přírodních podmínkách dané obce a tedy méně pravidelné než rozmístění ploch malého měřítka.

6.4.1 Plochy velkého měřítka

Lesy, lesoparky, příměstské parky, velké parky – dřívější obory, atd. – plochy, které slouží k celodenní rekreaci a jsou „plícemi obce“). Velikost těchto ploch by neměla být menší než cca 20 ha. Tyto vnější plochy mohou tvořit prstenec kolem obytného území, který vniká paprskovitými klíny až do středu města, kde navazuje na soustavu vnitřní zeleně. Právě tyto plochy propojují také systém zeleně sídla s volnou krajinou /extravilánem a navazují tedy na koncepci uspořádání krajiny. Dostupnost cca 1 hodina veřejným dopravním prostředkem. V případě Prahy lze velmi dobře využívat hustou železniční síť (zachovat nádraží v centru a na okrajích Prahy).

6.4.2 Plochy středního měřítka

Městské parky, sídlištní zeleň, rekreační zeleň zahrnující sportovní hřiště, koupaliště, zahrádkářské osady, atd. – tj. plochy sloužící k půldenní rekreaci rozmanitého zaměření a zároveň plochy, které zlepšují mikroklima. Velikost cca od 3 ha – do 20 ha. Dostupnost do 20 – 30 minut pěšky nebo do 10 minut veřejným dopravním prostředkem.

6.4.3 Plochy malého měřítka

Malé parky od 0,5 – do cca 3 ha, parkové plochy velikost menší jak 0,5 ha, plácky, vnitrobloky, atd. - místa krátkodobého setkávání a odpočinku včetně uličních stromořadí). Právě tyto malé plochy zajišťují obyvatelnost obce. Jsou města, která si v rámci svých strategií definují maximální pěší vzdálenost, kterou má každý obyvatel k ploše zeleně. V našich podmínkách lze uvažovat o 400m, tj. cca 8 minut pomalé chůze (malé děti, staří lidé).

Do této kategorie lze většinou zařadit i hřbitovy, které jsou významnou součástí systému sídlení zeleně.

Čím menší plochu navrhujeme, tím důležitější je důraz na kvalitní návrh a realizaci.

6.5 Soukromá zeleň jako součást systému sídlení zeleně

Soukromá zeleň se v územních plánech opomíjí – přesto významně ovlivňuje obraz obce, hygienické poměry, zdraví i radost ze života a to za nulových ekonomických nákladů pro obec. Doporučuje se v některých lokalitách zvážit možnosti a oprávněnost regulace (výška oplocení, výškové umístění domu vzhledem k sousedním pozemkům a veřejnému prostranství, tj. návrat k praxi z první republiky).

6.6 Zahradní osady jako součást systému sídelní zeleně

Stejně tak to platí pro zahradní osady (zahrádkářské kolonie) – jejich rušení je krátkozraké. Nejde jen o ekonomiku sídla, kdy lze za nulových nákladů udržovat například místa vyčleněná jako stavební rezerva, ale jde především o spokojenost lidí a v kritických obdobích také o potravinovou soběstačnost města.

Zahradní osady se musí při plánování města dobře umisťovat a navrhovat. Nemusíme v souladu se současným světovým trendem navrhovat zemědělské pole přímo v sídle. Stačilo by jít ověřenou cestou zahradních osad. Jen je nutné velmi výrazně zkvalitnit jejich celkové i dílčí řešení a pracovat s nimi v rámci celkové urbanistické koncepce sídla.

Je možné například vytvářet plochy pro zahrádkářské kolonie na „zbytkových“ plochách, tj. plochách, kde nelze z různých důvodů stavět. Role architekta je v tom, že dokáže zadavatele přesvědčit o užitečnosti zahradních kolonií, v rámci územního plánu je dobře umístí (napojení na veřejnou dopravu, atd.) kvalitním návrhu jejího celkového řešení (doporučení vhodného typu zahradní kolonie, její velikosti, velikosti a uspořádání parcel, navržení vhodné sítě komunikací, umístění a typ zahradních domků, případně centrální společné stavby).

Právě zahradní osady zcela splňují neustále zdůrazňovaný požadavek udržitelnosti. Právě ony jsou zcela určitě udržitelné ekonomicky, ekologicky a sociálně. V řadě zemí se využívají nejen jako levný způsob vytváření a péče o zeleň, zajištění potravinové soběstačnosti, ale i jako místo, kde dochází k integraci obyvatel z různých zemí a různých společenských vrstev. Případně jako velmi vhodný způsob řešení problematiky nezaměstnanosti.

V některých zemích si vysoce považují dlouhé tradice, kdy význam zahradních kolonií vzrůstal vždy v dobách válečných (př. Victory gardens v USA, zahradní kolonie v Rakousku a Německu).

V našich podmínkách je důležité, aby obec pozemky zájemcům pouze pronajímala nikoliv prodávala. Jen tak je možné účinně ovlivňovat celkový vzhled a režim zahradních kolonií. Může jít o zahradní kolonie uzavřené, otevřené nebo s omezeným časovým režimem, kdy může veřejnost zahradními koloniemi procházet, případně je využívat ke krátkodobé rekreaci, jsou-li takto prozíravě navrženy. Další velmi vhodnou alternativou jsou rozmanité typy komunitních zahrad, kde opět velmi záleží na umístění a celkovém řešení.

6.7 Sídlištní zeleň jak součást systému sídelní zeleně

Sídliště byla poplatná době svého vzniku a mají mnoho problémů. Důležité však je sledovat to, co obyvatelé sídlišť považují za jejich hodnotu. Touto stále oceňovanou hodnotou je dostatek volných nezastavěných ploch. V rámci územního plánu by tedy nemělo docházet k zahušťování sídlišť, ale k hledání nových způsobů jak ekonomicky tyto volné plochy využít ve prospěch stávajících obyvatel. Jednou z cest je nacházení způsobu jak umožnit lidem pečovat o část pozemků. Lze uvažovat o komunálních zahradách, specificky navrhovaných zahradních osadách, atd.

6.8 Lineární parky

Liniové prvky zeleně („lineární parky“) jsou důležitým typologickým prvkem 21. století. Tak jako park druhé poloviny 19. století odpovídal společenské situaci své doby, tak lineární park naplňuje potřeby člověka 21. století, kdy velká část obyvatel nemá čas jít do klasického parku. I tento typologický prvek zeleně sice vznikl ještě v 19. století (př. pás bostonských parků navržených F.L. Olmstedem) ale právě nyní zcela odpovídá soudobému životnímu stylu.

V zadání územního plánu je nutné specifikovat (potvrdit stávající nebo najít nové) důležité linie zelených (nezastavitelných) ploch, bez kterých město nemůže dobře sloužit svým obyvatelům. Téma lineárních parků velice úzce souvisí s tématem dopravy. Lineární park se dá vnímat ve většině případů jako ideální cesta pro pěší a cyklisty. Tyto lineární prvky by měly mít stejnou důležitost jako dopravní stavby. Pokud nejsou lineární prvky v zadání územního plánu jasně stanoveny, v průběhu let jsou zastavovány, až postupně zmizí.

Na příkladu tzv. Engelova pásu, tj. propojení Stromovky, areálu ČVUT a pražského hradu lze dokumentovat, že často jde jen o odhalení stopy minulosti a její přizpůsobení současným potřebám.

V rámci systému sídlení zeleně v územním plánu jde o to řešit krizová místa například při křížení s velkými dopravními tepnami a především zajištění nezastavování lineárního parku.

Podrobnosti viz příloha - Případová studie Engelův pás (studentské práce v rámci předmětu Krajinářská architektura. V rámci cvičení studenti pod vedením Ing. arch. Hana Špalkové a Ing. Radmila Fingerové hledají soudobé způsoby využití prostoru, který byl jako lineární nezastavitelný prvek města vymezen již ve třicátých letech 20. století.

6.9 Stromořadí, skupiny stromů, solitérní stromy

V rámci tvorby zadání územního plánu je nutné uvažovat životní a prostorové nároky stromů, které jsou neopominutelným prvkem jak v intravilánu, tak v extravilánu (šířka uličního profilu, šířka komunikací, atd).

7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Z výzkumu z hlediska tématu krajiny vyplývá, že dnes na prvním místě stojí v územních plánech vymezování zastavitelného území. Během první republiky na prvním místě stálo vymezování nezastavitelných ploch v zastavěném území. Zdá se to jako nepodstatný detail, ale odhaluje to princip uvažování, přičemž nezastavitelná území mají v obci zcela jistě v současnosti dokonce větší význam než v minulosti.

Pro zadání územních plánů je nejdůležitější to, co zadání předchází. Současná zadání jsou pouze formální, povrchní a obecná. Kvalitní obec potřebuje kvalitní plán. Kvalitní plán potřebuje kvalitní zadání. Kvalitní zadání potřebuje kvalitní vize. Kvalitní vize potřebují kvalitní studii a kvalitní studie vyžaduje znalost celého správního území obce (průzkumy a rozborů provedené zpracovatelem studie), širších vztahů, vyhodnocení silných a slabých stránek (vypracování mapy vyhodnocení území zahrnující problémy i hodnoty) a výsledné studie, případně ve variantách.

Průzkumy a rozborů byly často vnímány jako netvůrčí činnost. I to byl možná důvod, že došlo k naprostému odtržení od tvůrčího procesu a dostaly podobu územně analytických podkladů. Necháply se totiž jako příprava na tvůrčí akt, který má vypracovat zpracovatel územního plánu. (Průzkumy jsou shromážděním informací, rozborů je práce s těmito informacemi.)

Za klíčovou lze považovat právě mapu vyhodnocení území, která zahrnuje jak hodnoty, tak problémy. Právě nad touto mapou by mělo dojít k základnímu rozhodnutí, kam má celý další proces směřovat – co je třeba zachovat, co rozvíjet a co zcela změnit.

Krajinový plán pro intravilán i extravilán by umožnil dospět k formulaci v čem spočívá osobitý charakter sídla. Na rozdíl od průzkumů a rozborů nejde již o jen objektivní pohled na území a o informace o něm. Nejde o prosté shromáždění

informací. Je zde prostor pro diskuzi a rozhodování. Formulují se zde otázky, na které je potřeba ještě před zadáním územního plánu odpovědět. A právě to je klíčem k zadání územního plánu, které pak bude specifické pro dané sídlo.

Krajinný plán vypracovaný pro celé správní území obce, tedy jak pro zastavěné území / intravilán, tak pro volnou krajinu / extravilán, by sloužil k prověření variant a možností řešení toho, co vyplyne z mapy problémů a hodnot území. Hledaly by se odpovědi na jasně formulované otázky. V této fázi by si představitelé obce ujasnili nejen, kam chtějí směřovat, ale i jakým způsobem.

Z pohledu krajiny se jedná především o nejdůležitější rozhodnutí v rámci územního plánu – o vymezení zastavěného území (intravilánu) a nezastavitelného území v rámci území zastavěného (intravilánu). Jde tedy o ochranu zemědělského půdního fondu jako nenahraditelného přírodního zdroje, ochranu volné krajiny jako nenahraditelné hodnoty pro zdraví, bezpečí i kvalitu života. Jde o ochranu nezastavitelných ploch uvnitř obce, kde je nutné vymezit a ochránit nezastavitelné území, tak aby byl zachován, obnoven nebo vznikl systém sídlení zeleně tvořený liniemi a plochami zeleně velkého, středního i malého měřítka.

Za základní požadavek při tvorbě územního plánu je nutné považovat nejprve zastavování ploch a stávajících brownfields uvnitř obcí, teprve po vyčerpání všech míst v intravilánu lze uvažovat o posunutí hranice zastavěného území do volné krajiny.

K otázce srozumitelnosti myšlenky, textu, grafického vyjádření.

Územní plán musí z hlediska krajiny sloužit jako nástroj ke zmírnění následků povodní (nezastavování údolní nivy, omezení prvků snižujících retenční schopnost území) a jako nástroj pro ochranu přírodních a kulturních hodnot a to i těch, které nejsou chráněny zákonem.

Územní plán je životně důležitým dokumentem pro všechny obyvatele daného sídla. O územním plánu nakonec rozhodují neodborníci, zastupitelé (zástupci obyvatel), kteří mají různé profese. Ti by měli naprosto přesně rozumět tomu, co schvalují. Stejně tak každý občan by měl mít možnost porozumět tomu, co zásadně ovlivňuje kvalitu jeho života. V tom je také klíč ke kontrole kvality územního plánu.

Územní plán musí vést ke zvýšení kvality současného života, ale nesmí zatěžovat život budoucích generací. Kritéria posuzování této kvality musí být nastavena na kvalitu života „nejslabších“ obyvatel (dětí a starých lidí) tak aby vznikla zdravá, bezpečná a krásná obec pro všechny její obyvatele.

Vzhledem k rozmanitosti území České republiky a dynamice změn života je nutné přistupovat ke každé obci individuálně na základě znalostí celého jejího správního území.

8. PRAMENY A LITERATURA

EVERT, Klaus-Jürgen. *Encyclopedic Dictionary of Landscape and Urban Planning*. Berlin :Verlag, Heidelberg. 2001. ISBN: 3-540-67908-1. Dostupné také z: <http://bookzz.org/book/2097286/27329e>

NOVOTNÝ, Jiří. *Prahou posedlý*, Praha : Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0407-8.

- MÍCHAL, Igor. *Ekologická stabilita*. Brno: Veronica, 1994. ISBN: 80-85368-22-6.
- JEHLÍK, Jan. *Obec a sídlo. O krajině, urbanismu a architektuře*. Praha: Ausdruck Books, 2013. ISBN 978-80-260-5399-6.
- HONZÍK, Karel. *Tvorba životního slohu*. Praha: Nakladatelství Václav Petr, 1947
- VOŽENÍLEK, Jiří. *Stavba města a vesnic/ urbanistická příručka*, Praha: SEVT, 1957
- NOVOTNÝ, Jiří. *Zeleň ve městě*. Praha : Státní nakladatelství technické literatury, 1957.
- NOVOTNÁ, D. a kol. *Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny*. MŽP, 399 s. 2001.
- KENDER, J. *Teoretické a praktické aspekty ekologie krajiny*. MŽP, Praha 2002, 220 s.
- MURANSKÝ, Stanislav. *Vyhodnocení údajů z krajinářského hodnocení. Územní průmět významných prvků krajiny – část XV Krajinářské hodnocení území, zpracováno v roce pro Terplan – Státní ústav pro územní plánování*, 1977.
- IHSE, M., BLOM, G. A. Swedish countryside survey for monitoring of landscape features, biodiversity and cultural heritage - the LIM-project. In: *Ecological and socio-economic consequences of land use changes. VII International Congress of Ecology*, Florence, Italy, 2000. ISBN 1-85312-650-0.
- FINGEROVÁ, Radmila. Perceptions of the Countryside. In: *Sborník přednášek Art and Landscape. Edited by George L. Anagnostopoulos*. Athens, Greece, Panayotis and Effie Michelis Foundation ©2001. pg. 614-617. ISBN 960-7588-15-0.
- FINGEROVA, Radmila, Re-use of rural landscape. *TOPOS - European Landscape Magazine* .2003. No. 44., Callwey Verlag München. pg. 87-91. ISBN 3-7667-1593-3.

Poděkování

Tento text byl podpořen programovým projektem HL.MP 2013 - 14 / SKHP 201211223/MHMPP05SMPIF "Inovace metodiky a metodologie zadávání územních plánů, jejich věcných a formálních stránek, vztah strategie rozvoje města a způsobu zpracování plánů se zvláštním zřetelem k formulování fenoménu obrazu města."